

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 17 oktober 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 2009/72/EG – Inre marknaden för el – Artikel 2 leden 3–6 – Begreppet överföringssystem av el och begreppet distributionssystem för el – Särskiljningskriterier – Spänningsnivå – Ägande av anläggningarna – Artikel 17.1 a – Oberoende systemansvarig för överföringssystemet – Artiklarna 24 och 26 – Systemansvarig för distributionssystemet – Artikel 32.1 – Fritt tillträde för tredje parter – Tillträde till mellanspänningsel – Sammanlänkningspunkter mellan överföringssystemet och distributionssystemet – Medlemsstaternas handlingsutrymme”

I mål C-31/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Administrativen sad Sofia-grad (Förvaltningsdomstolen i Sofia, Bulgarien) genom beslut av den 4 januari 2018, som inkom till domstolen den 17 januari 2018, i målet

”Elektrozpredelenie Yug” EAD

mot

Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR)

ytterligare deltagare i rättegången:

”BMF Port Burgas” EAD

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden E. Regan (referent), domstolens vice ordförande R. Silva de Lapuerta samt domarna I. Jarukaitis, E. Juhász och C. Lycourgos,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 6 februari 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- ”Elektrozpredelenie Yug” EAD, genom H. Nihrizov, P. Stanchev, A. Todorov, B. Petrov, M. Baykushev och G. Dimitrov, advokati, biträdda av S. Radev, juridisk rådgivare,

* Rättegångsspråk: bulgariska.

- Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR), genom I. Ivanov,
  - ”BMF Port Burgas” EAD, genom T. Dimitrova, M. Derelieva, M. Peneva och I. Todorov, advokati,
  - Frankrikes regering, genom C. Mosser, i egenskap av ombud,
  - Europeiska kommissionen, genom O. Beynet och Y.G. Marinova, samtliga i egenskap av ombud,
- och efter att den 16 maj 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 leden 3 och 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 2009, s. 55).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan ”Elektrozpredelenie Yug” EAD (nedan kallat ER Yug), som är systemansvarig för distributionssystemet för el i en del av Bulgarien, och Komisia za energiyno i vodno regulirane (Energi- och vattenmyndigheten, Bulgarien) (nedan kallad KEVR). Målet rör ER Yugs fakturering av BMF Port Burgas (nedan kallat BMF) för tariffer för tillträde till detta system samt för överföring av el i detta system.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 1–3, 9, 11, 16, 17, 19 och 44 i direktiv 2009/72 anges följande:
  - ”(1) Den inre marknaden för el, som stegvis har genomförts i hela gemenskapen sedan 1999, syftar till att skapa faktiska valmöjligheter för alla kunder i Europeiska unionen, både enskilda och företag, nya affärsmöjligheter och ökad handel över gränserna, vilket ska leda till ökad effektivitet, konkurrenskraftiga priser, högre kvalitet på tjänsterna och bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.
  - (2) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el [(EUT L 176, 2003, s. 37)] har i hög grad bidragit till att skapa en sådan inre marknad för el.
  - (3) De friheter som Europeiska unionens medborgare garanteras genom fördraget – bland annat, fri rörlighet för varor, etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster – kan endast uppnås på en fullständigt öppen marknad, där alla konsumenter fritt kan välja handlare och där alla handlare kan leverera fritt till sina kunder.
- ...
- (9) Utan effektiv åtskillnad mellan nätverksamhet och verksamheter som rör produktion och leverans (’effektiv åtskillnad’) finns det en inneboende risk för diskriminering, inte bara i samband med nätdriften utan även när det gäller incitamenten för de vertikalt integrerade företagen att göra de investeringar i näten som krävs.

...

- (11) Effektiv åtskillnad kan bara säkras genom att man undanröjer incitamentet för vertikalt integrerade företag att diskriminera konkurrenterna i samband med nättillträde och investeringar. Åtskilt ägande, vilket innebär att nätägaren utses till systemansvarig och att nätägaren är oberoende av leverans- eller produktionsintressen, är helt klart en effektiv och stabil metod för att lösa inbyggda intressekonflikter och säkra försörjningstryggheten. Europaparlamentet hänvisar därför i sin resolution av den 10 juli 2007 om utsikterna för den inre gas- och elmarknaden [(EUT C 175 E, 2008, s. 206)] till åtskilt ägande av överföringsnäten som det effektivaste verktyget för att främja investeringar i infrastruktur på ett icke-diskriminerande sätt och trygga ett rättvist nättillträde för nya aktörer och transparens på marknaden. Vid åtskilt ägande bör det därför ställas krav på medlemsstaterna att säkerställa att en eller flera personer inte kontrollerar ett produktionsföretag eller ett elhandelsföretag samtidigt som den eller de utövar kontroll över eller rättigheter gentemot en systemansvarig för överföringssystemet eller ett överföringssystem. Omvänt bör kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystemet utesluta möjligheten att utöva kontroll över eller rättigheter gentemot ett produktionsföretag eller ett elhandelsföretag. ...

...

- (16) Inrättandet av systemansvariga eller systemansvariga för överföringssystem vilka är oberoende av leverans- eller produktionsintressen bör göra det möjligt för vertikalt integrerade företag att bibehålla sitt ägande av nättillgångar, samtidigt som en effektiv intresseuppdelning säkras, förutsatt att den oberoende systemansvarige (ISO) eller den oberoende systemansvarige för överföring (ITO) utför den systemansvariges samtliga uppgifter samt att detaljerad reglering och omfattande myndighetstillsyn införs.
- (17) När ett företag som den 3 september 2009 äger ett överföringssystem ingår i ett vertikalt integrerat företag bör medlemsstaterna därför ges ett val mellan ägarskapsåtskild systemansvarig för överföringssystemet (TSO) och införande av oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföring utan leverans- eller produktionsintressen.

...

- (19) För att införandet av en oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring ska vara effektivt bör särskilda kompletterande regler antas. Reglerna för den oberoende systemansvarige för överföring ger ett lämpligt regelverk för att garantera fungerande konkurrens, tillräckliga investeringar, tillträde för nya aktörer på marknaden och integration av elmarknaderna. Effektiv åtskillnad med hjälp av reglerna för den oberoende systemansvarige för överföring bör bygga på dels en pelare av organisatoriska åtgärder och åtgärder avseende förvaltningen av systemansvariga för överföringssystem, dels en pelare av åtgärder avseende investeringar, anslutning av ny produktionskapacitet till nätet och marknadsintegrering genom regionalt samarbete. ...

...

- (44) ... Det faktum att nödvändig nätinфраstruktur, bland annat sammanlänkningskapaciteten, anläggs och underhålls bör bidra till en stabil elförsörjning. Underhåll och anläggning av nödvändig nätinфраstruktur, inbegripet sammanlänkningskapaciteten och decentraliserad elproduktion, är viktiga förutsättningar för att garantera en stabil elförsörjning.”

- 4 I artikel 1 i direktiv 2009/72, med rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”, föreskrivs följande:

”I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att förbättra och integrera konkurrensutsatta elmarknader i [unionen]. Det innehåller regler för elsektorns organisation och funktion, öppet tillträde till marknaden, kriterier och förfaranden som ska tillämpas för anbud, för beviljande av tillstånd och för driften av system. Det fastställer även krav på samhällsomfattande tjänster och elkonsumenters rättigheter och klargör konkurrenskraven.”

- 5 I artikel 2 i direktivet, med rubriken ”Definitioner”, föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

...

3. *överföring*: transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans.

4. *systemansvarig för överföringssystemet*: varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings- till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

5. *distribution*: transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans.

6. *systemansvarig för distributionssystemet*: varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings- till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el.

7. *kund*: grossist eller slutförbrukare av el.

8. *grossist*: varje fysisk eller juridisk person som köper el i syfte att återförsälja den inom eller utanför det system i vilket personen är etablerad.

9. *slutförbrukare*: kund som köper el för eget bruk.

...

19. *leverans eller handel*: försäljning, inbegripet återförsäljning, av el till kunder.

...”

- 6 Artiklarna 9–23 i direktiv 2009/72 ingår i kapitel IV och V i direktivet. I dessa kapitel föreskrivs bestämmelser om drift av överföringssystem respektive oberoende systemansvariga för överföringssystem. Artiklarna 24–29 i direktivet ingår i kapitel V, i vilket driften av distributionssystem regleras.

- 7 Artikel 9 i direktiv 2009/72 ingår i kapitel IV om drift av överföringssystem. I den artikeln, som har rubriken ”Åtskillnad av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska se till att följande gäller från och med den 3 mars 2012.

- a) Varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.
- b) Samma person(er) får inte
  - i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem, eller
  - ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
- c) Samma person(er) får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utse ledamöter till styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
- d) Samma person får inte vara ledamot i styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och för en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

...

8. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhör ett vertikalt integrerat företag, får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1.

I sådant fall ska den berörda medlemsstaten antingen

- a) utse en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 13, eller
- b) följa bestämmelserna i kapitel V.

...”

- 8 Artikel 17 i direktiv 2009/72 ingår i kapitel V om oberoende systemansvariga för överföringssystem. I den artikeln, som har rubriken ”Tillgångar, utrustning, personal och identitet”, föreskrivs följande:

”1. Den oberoende systemansvarige för överföring ska vara utrustad med alla de mänskliga, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och bedriva elöverföringsverksamhet, särskilt följande:

- a) Tillgångar som är nödvändiga för elöverföringsverksamheten, bland annat överföringssystem, ska ägas av den oberoende systemansvarige för överföring.

...”

- 9 Artikel 24 i direktiv 2009/72 ingår i kapitel VI om drift av överföringssystem. I den artikeln, som har rubriken ”Åtskillnad av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska, för en tid som de själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga företag som äger eller är ansvariga för distributionssystem att utse en eller flera systemansvariga för distributionssystemet. Medlemsstaterna ska se till att de systemansvariga för distributionssystemet handlar i överensstämmelse med artiklarna 25, 26 och 27.”

- 10 I artikel 26 i samma kapitel, med rubriken ”Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet”, föreskrivs följande:

”1. Om den systemansvarige för distributionssystemet utgör en del av ett vertikalt integrerat företag ska denne åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Dessa regler ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.

2. Utöver de krav som fastställts i punkt 1 ska den systemansvarige för distributionssystemet, om denne utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, med avseende på sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. För att uppnå detta ska följande minimikriterier gälla:

...

- c) Den systemansvarige för distributionssystemet ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade elföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll eller utveckling av nätet. För detta ändamål ska den systemansvarige för distributionssystemet förfoga över de resurser som krävs, inbegripet mänskliga, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser. ...”
- 11 Artikel 32 i direktiv 2009/72 ingår i kapitel VIII om ”Organisation av tillträde till systemet”. Den artikeln har rubriken ”Tillträde för tredje part”. I artikel 32.1 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla berättigade kunder samt tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. ...”

Bulgarisk rätt

- 12 I artikel 86.1 i Zakon za energetikata (lagen om energi) (DV nr 107, 2003, nedan kallad ZE) föreskrivs följande:

”Överföring av el utförs av den systemansvarige för överföringssystemet. Denne ska inneha koncession för överföring av el ...”

- 13 Artikel 88.1 ZE har följande lydelse:

”Distributionen av el och driften av distributionssystem för el ska handhas av den systemansvarige för distributionssystemet, som är ägare av detta system inom ett avgränsat område och har erhållit licens för distribution av el i detta område. ...”

- 14 Artikel 1 i tilläggföreskrifterna till ZE (DV nr 54, 2012) innehåller följande definitioner:

”20. *överföringssystem för el*: samtliga elledningar och elektriska anläggningar avsedda för transport, för omvandling av el från högspänning till mellanspänning och för omfördelning av elkraftflödet,

...

22. *distributionssystem för el*: samtliga elledningar och elanläggningar med högspänning, mellanspänning och lågspänning, som används för distribution av el,

...

44. *överföring av el*: transport av el via ett överföringssystem ...,

...

49. *distribution*: transport av el via distributionssystemen.”

- 15 I artiklarna 124 och 125 i Naredba n° 6 za prisaedynavane na proizvoditeli i klienti na elektricheska energia kam prenosnata ili kam razpreditelnite elektricheski mrezi (förordning nr 6 om anslutningen av elproducenter och kunder till överförings- och distributionssystemen för el) av den 24 februari 2014 fastställs avgränsningen av ägandet mellan de anläggningar som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet och de anläggningar som tillhör den systemansvarige för distributionssystemet.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 16 ER Yug är innehavare av en exklusiv koncession för distribution av el som utfärdats av KEVR den 13 augusti 2014. Med stöd av denna koncession ombesörjer ER Yug, via ett distributionssystem som företaget är systemansvarig för, distributionen av el inom det område som koncessionen avser, det vill säga sydöstra Bulgarien.
- 17 Hamnterminalerna ”Burgas Väst” och ”Burgas Öst 2” är belägna inom detta område. BMF är i egenskap av koncessionshavare ansvarig för driften av terminalerna och för tillhandahållandet av relaterade tjänster.
- 18 BMF:s anläggningar i hamnterminalen ”Burgas Öst 2” är anslutna till elnätet genom en ledning med mellanspänning (20 kV) kallad ”Novo pristanishte” (”Nya hamnen”), vilken på mellanspänningsnivå är ansluten till utrustningen för mellanspänning (även denna på 20 kV) vid transformatorstationen ”Ribari” (”Fiskarna”). Elledningen ”Novo pristanishte” ägs av staten och har tilldelats BMF såsom en tillgång som är nödvändig för driften av de hamnterminaler som koncessionen avser. Transformatorstationen ”Ribari” ägs av den systemansvarige för överföringssystemet i Bulgarien, bolaget ”Elektroenergien sistemen operator” EAD (nedan kallat ESO).
- 19 Den el som transporteras i det högspänningsöverföringssystem som drivs av ESO omvandlas vid sammanlänkningspunkterna mellan överförings- och distributionssystemet, det vill säga i transformatorerna nr 1 och 2. Detta gör det möjligt att omvandla elen från 110 kV (högspänning) till 20 kV (medelspänning), vilket i sin tur gör det möjligt att leda in elen i mellanspänningssystem vid transformatorstationen ”Ribari”. De kommersiella mätinstrumenten för el som kommer från ESO:s överföringssystem till ER Yugs distributionssystem är installerade omedelbart efter transformatorerna nr 1 och nr 2 på nivån för anslutningarna avseende cellerna nr 26 och nr 39 i mellanspänningssystemet (20 kV) vid transformatorstationen ”Ribari”. Elledningen ”Novo pristanishte” är ansluten till detta system via cell nr 44. Denna ledning används endast för att överföra och tillhandahålla BMF el.
- 20 Den 30 september 2013 ingick ER Yug och BMF ett avtal om nättjänster, enligt vilket det förstnämnda bolaget tillhandahöll det sistnämnda bolaget tillträde till distributionssystemet för el och överföring av el via detta system, i syfte att tillhandahålla el till BMF:s anläggningar i hamnområdet i Burgas.
- 21 BMF ansåg dock att det var direkt anslutet till överföringsnätet och sade därför den 6 oktober 2016 ensidigt upp avtalet med ER Yug och ingick avtal med ESO rörande tillträde till överföringsnätet, tillhandahållande av nättjänster och överföring av el i syfte att tillhandahålla el till BMF:s ovannämnda anläggningar. ESO har i enlighet med dessa avtal installerat sina egna kommersiella mätinstrument för el som transporteras i elledningen ”Novo pristanishte”.

- 22 Trots detta fortsatte ER Yug att fakturera BMF för tariffen för tillträde till distributionssystemet och överföringen av el i detta system, eftersom det ansåg att BMF:s anläggningar fortsatte att vara anslutna till distributionsnätet.
- 23 BMF vände sig då till KEVR, vilken genom beslut nr Zh-37 av den 28 februari 2017 slog fast att ER Yug, efter det att uppsägningstiden för avtalet med BMF hade löpt ut, inte längre hade rätt att fakturera BMF för tarifferna för tillträde till eldistributionssystemet och för överföringen i detta system. KEVR ansåg att BMF:s anläggningar var direkt anslutna till ESO:s överföringssystem för el och att BMF således hade direkt tillträde till detta system. KEVR förelade därför ER Yug att upphöra med att fakturera BMF tariffer för tillträde till distributionssystemet och för överföringen av el i detta system, och att göra en översyn av den tariff som fakturerats efter utgången av uppsägningstiden för det avtal som ingåtts med BMF.
- 24 ER Yug överklagade beslutet till Administrativen sad Sofia-grad (förvaltningsdomstol i Sofia, Bulgarien).
- 25 Inom ramen för det mål som är anhängigt vid den hänskjutande domstolen har ER Yug hävdats att så länge som BMF är anslutet till distributionssystemet för el, kan bolaget inte säga upp avtalet om tillträde och överföring av el via detta system. Enligt systematiken i direktiv 2009/72 är den avgörande faktorn för att fastställa skillnaden mellan ett överföringssystem och ett distributionssystem för el spänningsnivån: extra hög spänning och högspänning för överföringssystemet, och högspänning, mellanspänning och lågspänning för distributionssystemet. Den definition av överföring av el som följer av artikel 1 leden 20 och 44 i tilläggsföreskrifterna till ZE är enligt ER Yug oförenlig med definitionen i artikel 2 led 3 i direktiv 2009/72, vilken ska tillämpas direkt med stöd av dess direkta effekt och principen om unionsrättens företräde. Av detta följer enligt ER Yug att tillhandahållandet av nättjänster på mellanspänningsnivå utgör en verksamhet som avser distribution av el. ESO, som är den systemansvarige för överföringssystemet, saknar enligt ER Yug rätt att ansluta sina kunder till mellanspänningsnätet och att tillhandahålla tjänster avseende detta nät, eftersom dessa åtgärder omfattas av de eldistributionstjänster för vilka ER Yug har en exklusiv koncession som avser det område inom vilket BMF:s anläggningar är belägna.
- 26 BMF har däremot hävdats att dess anläggningar är direkt anslutna till överföringssystemet för el via transformatorstationen "Ribari". ESO är ägare till denna transformatorstation. Eftersom varken denna transformatorstation eller ledningen "Novo pristanishte" som är ansluten till denna ägs av ER Yug, utgör dessa inte delar av distributionssystemet för el. BMF anser således att ER Yugs koncession inte uppfyller de nödvändiga villkoren för att det ska tillhandahållas tjänster för tillträde och överföring via distributionssystemet för el, eller för att det ska faktureras för tjänsterna i fråga. I ZE finns för övrigt ingen bestämmelse som förbjuder en kund att ansluta sig direkt till överföringssystemet för el.
- 27 Den hänskjutande domstolen har påpekat att det i förevarande mål är nödvändigt att fastställa vilket elnät, för distribution eller för överföring, som BMF:s anläggningar är anslutna till och således till vilken systemansvarig som detta bolag ska betala tariffen för nättjänsterna. Det måste fastställas vilket som är det relevanta kriteriet för att särskilja mellan verksamhet som avser "överföring" och verksamhet som avser "distribution" samt vilket som är det relevanta kriteriet för att särskilja mellan begreppet "överföringssystem" och begreppet "distributionssystem". Om det skulle anses att spänningsnivån är det enda kriteriet för avgränsning mellan dessa verksamheter, skulle BMF, eftersom ledningen "Novo pristanishte" är ansluten till transformatorstationen "Ribari" med mellanspänning, vara skyldig att betala tariffen för nättjänsterna till ER Yug, vilken skulle ha ensamrätt att tillhandahålla nättjänster till alla kunder som är anslutna på mellanspänningsnivå i det område som omfattas av bolagets koncession, oberoende av huruvida bolaget är ägare till de aktuella anläggningarna eller ej.

- 28 Den hänskjutande domstolen anser, i likhet med flertalet bulgariska domstolar, att det framgår av artikel 88.1 ZE och artiklarna 124 och 125 i förordning nr 6 om anslutningen av elproducenter och kunder till överförings- och distributionssystemen för el samt av ER Yugs koncession att det kriterium som lagstiftaren har valt för att skilja mellan överföringssystemet och distributionssystemet är huruvida elanläggningarna ägs av den systemansvarige för överföringssystemet eller av den systemansvarige för distributionssystemet. När det gäller spänningsnivån, är däremot den nationella lagstiftarens ståndpunkt inte lika klar. Enligt den hänskjutande domstolen framgår det dock av definitionerna i artikel 2.3 och 2.5 i direktiv 2009/72 att unionslagstiftaren anser att det enda relevanta kriteriet är kriteriet om spänningsnivån på den transporterade elen, vilket har bekräftats av EU-domstolen i punkt 48 i domen av den 22 maj 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298).
- 29 Mot denna bakgrund beslutade Administrativen sad Sofia-grad (Förvaltningsdomstolen i Sofia) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- ”1) Ska bestämmelserna i artikel 2 led 3 och led 5 i direktiv 2009/72 tolkas på så sätt att spänningsnivån utgör det enda kriteriet för avgränsning av distributionsnätet från överföringssystemet och i konsekvens härmed mellan verksamheterna distribution och överföring av el och att medlemsstaterna, trots sin handlingsfrihet att styra systemkunderna till den ena eller andra typen av nät (överföringssystemet eller distributionsnätet), inte får såsom ytterligare avgränsningskriterium i fråga om verksamheterna överföring och distribution införa ägande av de tillgångar som används för att utöva dessa verksamheter?
- 2) Om den första frågan besvaras jakande, ska då de elabonnenter som är anslutna till mellanspänningsnät alltid behandlas som kunder till den systemansvarige för distributionssystemet som har licens för det aktuella området, oberoende av ägarförhållandena när det gäller de anläggningar till vilka dessa kunders elektriska installationer är direktanslutna samt oberoende av de direkta avtal som kunderna har med den systemansvarige för överföringssystemet?
- 3) Om den första frågan besvaras nekande, är då nationella bestämmelser som 1 § punkt 44 jämförd med punkt 20 i tilläggsföreskrifterna till [ZE], enligt vilka ’överföring av el’ utgörs av transport av el via överföringssystemet och ’överföringssystemet för el’ utgörs av samtliga elledning och anläggningar som är till för överföring, omvandling från högspänning till mellanspänning och omfördelning av elflödena, förenliga med ändamålet och syftet med direktiv 2009/72? Är under samma förutsättningar nationella bestämmelser, som de i artikel 88.1 ZE, enligt vilka ’[d]istributionen av el och driften av distributionsnät för el ska handhas av den systemansvarige för distributionssystemet, som är ägare av detta system inom ett avgränsat område och har erhållit koncession för distribution av el i detta område’, förenliga med direktiv 2009/72?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till prövning

- 30 BMF har gjorde gällande att de hänskjutna frågorna inte är relevanta för att avgöra det nationella målet och att de därför ska avvisas. Det nationella målet avser uteslutande rätten för en användare att avsluta ett avtal om elanslutning, som utan grund har ingåtts med ett bolag – ER Yug – som varken är ägare till det nät genom vilket elen levereras eller ansvarig för driften eller funktionen av de anläggningar som ingår i nätet. I detta sammanhang är huvudfrågan huruvida användaren har rätt att vara ansluten till en installation, vars ägare är systemansvarig för ett oberoende överföringsnät. Den hänskjutande domstolen har trots detta ställt frågor beträffande begreppen överföring respektive distribution av el, vilka saknar relevans. Tolkningen av de unionsbestämmelser som är aktuella i förevarande mål ger dessutom inte upphov till några tvivel och bestämmelserna i fråga har också införlivats med bulgarisk rätt.

- 31 EU-domstolen erinrar om att det av dess fasta praxis följer att det enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF uteslutande ankommer på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av unionsrätten (se, bland annat, dom av den 26 oktober 2017, *Balgarska energiyna borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, punkt 30).
- 32 Presumtionen att tolkningsfrågor från de nationella domstolarna är relevanta kan bara brytas i undantagsfall, närmare bestämt då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller då EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den. En begäran om förhandsavgörande syftar nämligen till att bidra till den faktiska lösningen av en tvist som rör unionsrätten och inte till att uttala sig om allmänna eller hypotetiska frågor (se, bland annat, dom av den 26 oktober 2017, *Balgarska energiyna borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, punkt 31).
- 33 I förevarande fall påpekar EU-domstolen att de frågor som har ställts av den hänskjutande domstolen, vilka har uppkommit i en tvist mellan den systemansvarige för ett distributionssystem för el och en användare som påstår sig ha en direkt koppling till överföringssystemet för mellanspänning, bland annat avser tolkningen av begreppen distribution respektive transport av el i artikel 2 leden 3 och 5 i direktiv 2009/72, för att fastställa, för det första, huruvida en sådan nationell lagstiftning som den som är aktuell i det nationella målet, i vilken begreppen överförings- respektive distributionssystem för el definieras, är förenlig med dessa bestämmelser, och, för det andra, vilket av dessa system som användaren, under de omständigheter som är aktuella i det nationella målet, ska anses vara ansluten till och följaktligen till vilken av de båda systemansvariga som den användaren är skyldig att betala tillträdes- och överföringstariffer för den levererade elen.
- 34 Mot denna bakgrund framstår det inte som uppenbart att de hänskjutna frågorna, vilka avser tolkningen av unionsbestämmelser i ett pågående mål vid den hänskjutande domstolen, skulle sakna relevans.
- 35 Det saknar härvidlag betydelse att tolkningen av dessa bestämmelser inte ger upphov till några tvivel eller att de har genomförts i nationell rätt, eftersom dessa överväganden avser det materiella svaret på de hänskjutna frågorna och inte deras upptagande till prövning.
- 36 Tolkningsfrågorna kan följaktligen tas upp till prövning.

Den första och den tredje frågan

- 37 Den hänskjutande domstolen har ställt den första och den tredje frågan, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 2 leden 3 och 5 i direktiv 2009/72 ska tolkas så, att den bestämmelsen utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, i vilken, för det första, begreppen överföringssystem för el respektive distributionssystem för el är definierade inte enbart med utgångspunkt i nivån på den elektriska spänningen, utan även med utgångspunkt i ägandet till de anläggningar som används för överföring respektive distribution, och i vilken det, för det andra, föreskrivs att den verksamhet som består i att omvandla elen från högspänning till mellanspänning utgör en del av överföringssystemet.

- 38 Domstolen erinrar om att syftet med direktiv 2009/72, såsom framgår av dess artikel 1, är att fastställa gemensamma regler för bland annat överföring och distribution av el i syfte att förbättra och integrera konkurrensutsatta elmarknader i unionen.
- 39 Såsom följer av skäl 3 i direktiv 2009/72 syftar direktivet särskilt till att förverkliga en fullständig öppnad marknad, där alla konsumenter fritt kan välja handlare och där alla handlare kan leverera fritt till sina kunder, och därigenom fullborda den inre marknaden för el (dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkterna 36 och 55).
- 40 Mot denna bakgrund är det nödvändigt att nåttillträdet garanteras utan diskriminering, på ett sätt som medger insyn och till rimliga priser, för att det ska föreligga en fungerande konkurrens, och detta är av avgörande betydelse (se, analogt, dom av den 22 maj 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 40, och dom av den 9 oktober 2008, Sabatauskas m.fl., C-239/07, EU:C:2008:551, punkt 31).
- 41 Det fria tillträdet för tredje parter till distributions- och överföringssystemen, vilket föreskrivs i artikel 32.1 första och andra meningarna i direktiv 2009/72, utgör, såsom domstolen vid flera tillfällen har understrukit, en av de grundläggande åtgärder som medlemsstaterna är skyldiga att vidta för att fullborda den inre marknaden för el (dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 42 För att uppnå dessa mål föreskrivs det i direktiv 2009/72 bestämmelser som garanterar effektiv rättslig och funktionell åtskillnad mellan nätverksamhet och verksamheter som rör produktion och leverans, för att – såsom framgår av skäl 9 i direktivet – förhindra diskriminering, inte bara i samband med nätdriften utan även när det gäller incitamenten för de vertikalt integrerade företagen att göra de investeringar i näten som krävs.
- 43 Begreppen distributionssystem respektive överföringssystem är inte i sig definierade i direktiv 2009/72. Enligt artikel 2 led 3 i direktivet definieras ”överföring” som transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte ”leverans” av elen. Enligt artikel 2 led 5 i direktivet avses med ”distribution” transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte ”leverans” av elen. Enligt artikel 2 led 19 i direktivet avses med ”leverans” försäljning av el till kunder (se, analogt, dom av den 22 maj 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 45, samt, för ett liknande resonemang, dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 28).
- 44 Dessa definitioner innehåller inte någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas respektive nationella rätt och det följer därför av de krav som är förenade med unionsrättens enhetliga tillämpning och med likhetsprincipen att de i hela unionen ska ges en självständig och enhetlig tolkning (se, bland annat, dom av den 11 april 2019, Tarola, C-483/17, EU:C:2019:309, punkt 36).
- 45 Det framgår emellertid tydligt av dessa definitioner att ett överföringssystem är ett sammanlänkat system som syftar till att överföra el med extra hög spänning eller högspänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, och vidare att ett distributionssystem utgör ett system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för transport av el till grossister eller slutförbrukare (se, analogt, dom av den 22 maj 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 46, dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 29).
- 46 Av detta framgår för det första, beträffande beskaffenheten av överförings- respektive distributionssystemet i den mening som avses i direktiv 2009/72 samt beträffande den mängd el som överförs i dessa system, att det endast är den överförda elens spänning som är det relevanta särskiljningskriteriet för att avgöra huruvida ett system utgör ett distributionssystem eller ett

överföringssystem i den mening som avses i detta direktiv (se, analogt, dom av den 22 maj 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 48, och dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 30).

- 47 Domstolen har sålunda redan preciserat att följande kriterier inte är relevanta i detta avseende: det datum när ett system tagits i bruk, det faktum att systemet är avsett för egenförbrukning, det faktum att det drivs av en privat enhet, att ett begränsat antal produktions- och förbrukningsenheter är anslutna till systemet samt storleken av eller nivå på dess elförbrukning. Unionslagstiftaren har nämligen inte velat utesluta vissa distributions- och överföringssystem från direktivets tillämpningsområde på grundval av sådana kriterier (se, analogt, dom av den 22 maj 2008, citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 49 samt, för ett liknande resonemang, dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkterna 31 och 35).
- 48 För det andra framgår det – beträffande ändamålet med överförings- respektive distributionssystemet i den mening som avses i direktiv 2009/72 – av definitionerna i artikel 2 leden 3 och 5 i direktivet att, såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 51 och 53 i sitt förslag till avgörande, det avgörande särskiljningskriteriet består i den kundkategori för vilken den överförda elen är avsedd. Ett överföringssystem är avsett för försäljning av el till slutförbrukare eller distributörer, medan ett distributionssystem är avsett för försäljning av el till grossister eller slutförbrukare.
- 49 Av detta följer att system som används för att transportera el, å ena sidan, med nät med extra hög spänning samt med högspänningsnät för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, och, å andra sidan, med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för försäljning till grossister eller slutförbrukare, ska anses utgöra överföringssystem respektive distributionssystem som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2009/72 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 november 2018, Solvay Chimica Italia m.fl., C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 37).
- 50 Det görs visserligen inte i direktiv 2009/72, vars syfte är att stegvis införa en fullt fungerande inre marknad för el, någon uttömmande harmonisering av reglerna avseende bland annat överföring och distribution av el (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 juli 2014, Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punkt 86, och dom av den 6 december 2018, FENS, C-305/17, EU:C:2018:986, punkterna 23–25).
- 51 I artikel 2 leden 3 och 5 i direktiv 2009/72 anges det visserligen kriterier som gör det möjligt att särskilja överföringssystem från distributionssystem, men de ger ändå medlemsstaterna ett visst handlingsutrymme vid genomförandet av dessa kriterier, något som bland annat framgår av överlappningen mellan definitionerna angående högspänning och avsedda kunder.
- 52 I avsaknad av bestämmelser angående denna fråga i direktivet behåller medlemsstaterna, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 64 i sitt förslag till avgörande, sin befogenhet att fastställa de exakta gränserna för att skilja mellan de olika spänningsnivåerna för el, under förutsättning att de iakttar den distinktion som görs i artikel 2 leden 3 och 5 mellan extra hög spänning, högspänning, mellanspänning och lågspänning.
- 53 Det följer av artikel 2 leden 4 och 6 i direktiv 2009/72 att både den systemansvarige för överföringssystemet och den systemansvarige för distributionssystemet kan vara ansvariga för sammanlänkningarna mellan systemen och det står därför, på samma sätt, medlemsstaterna fritt att med iakttagande av definitionerna i leden 3 och 5 i den artikeln fastställa huruvida sammanlänkningspunkterna ska ingå i överföringssystemet eller i distributionssystemet.

- 54 En sådan nationell lagstiftning som den som är aktuell i det nationella målet, i vilken det föreskrivs att omvandlingen i en transformatorstation av el från högspänning till mellanspänning ska hänföras till överföringssystemet, överskrider därför inte det handlingsutrymme som medlemsstaterna har för att genomföra artikel 2 leden 3 och 5 i direktiv 2009/72. Detta är nämligen en valmöjlighet som införts av unionslagstiftaren och den utövas beroende på spänningsnivån.
- 55 Medlemsstaterna kan däremot inte – utan att ifrågasätta den fristående och enhetliga tolkningen av artikel 2 leden 3 och 5 – lägga till ytterligare särskiljningskriterier, utöver kriterierna avseende spänningsnivå och kategori av kunder åt vilken elen överförs, för att definiera begreppen distributionssystem respektive överföringssystem.
- 56 Såsom generaladvokaten har framhållit i punkterna 60 och 61 i sitt förslag till avgörande, är begreppen överförings- respektive distributionssystem i den mening som avses i direktiv 2009/72 av grundläggande betydelse för direktivets systematik – även om det i direktivet inte görs någon uttömmande harmonisering av de områden som det omfattar – eftersom det såsom framgår av bestämmelserna i kapitlen IV–VI i direktivet, och såsom påpekats i punkt 42 i förevarande dom, krävs att det föreligger effektiv rättslig och funktionell åtskillnad mellan överförings- och distributionssystemen samt att systemansvariga för dessa system omfattas av separata regelverk i syfte att fullborda den inre marknaden för el.
- 57 Under dessa omständigheter är medlemsstaterna – i syfte att säkerställa en enhetlig tillämpning av direktiv 2009/72 som är ägnad att förverkliga inrättandet av den konkurrensutsatta marknad som direktivet syftar till – skyldiga att definiera begreppen distributionssystem respektive överföringssystem, i den mening som avses i direktivet, genom att uteslutande använda sig av de båda kriterier som föreskrivs i led 3 och 5 i artikel 2, vilka avser spänningsnivån respektive den kategori av kunder åt vilken elen överförs.
- 58 Av detta följer att medlemsstaterna inte får särskilja begreppen distributionssystem för el respektive överföringssystem för el, i den mening som avses i direktiv 2009/72, genom att grunda sig på ett ytterligare kriterium än de kriterier som är föreskrivna i artikel 2 leden 3 och 5 i direktivet.
- 59 Domstolen konstaterar följaktligen att dessa bestämmelser utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vilken – utöver kriteriet elektrisk spänningsnivå – såsom kriterium för att särskilja överföringssystemet från distributionssystemet använder sig av kriteriet ägandet av de berörda elanläggningarna.
- 60 Vad för övrigt gäller den av den hänskjutande domstolen påpekade möjligheten att ett sådant särskiljningskriterium bland annat följer av den tolkning som merparten av de nationella domstolarna har gjort av denna lagstiftning, erinrar EU-domstolen om att skyldigheten, enligt fast rättspraxis, för medlemsstaterna att uppnå det resultat som föreskrivs i ett direktiv och deras förpliktelse enligt artikel 4.3 FEU att vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att denna skyldighet fullgörs, åligger medlemsstaternas samtliga myndigheter, inom ramen för deras behörighet (dom av den 14 maj 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, punkt 68 och där angiven rättspraxis).
- 61 Härav följer att de nationella domstolarna vid tillämpningen och tolkningen av nationell rätt är skyldiga att beakta samtliga nationella bestämmelser och tillämpa de tolkningsmetoder som medges enligt nationell rätt för att, i den utsträckning det är möjligt, tolka nationell rätt mot bakgrund av det aktuella direktivets lydelse och syfte så att det resultat som fastställs i direktivet uppnås och, därmed, agera i överensstämmelse med artikel 288 tredje stycket FEUF (dom av den 14 maj 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, punkt 69 och där angiven rättspraxis).

- 62 Kravet på konform tolkning innefattar en skyldighet för de nationella domstolarna att i förekommande fall ändra fast rättspraxis om denna grundar sig på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med ett direktivs syfte (dom av den 14 maj 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, punkt 70 och där angiven rättspraxis).
- 63 Domstolen påpekar även att när en medlemsstat, i likhet med Republiken Bulgarien, i syfte att åtskilja driften av överföringssystemet för el från produktion och leverans av el har beslutat att använda sig av möjligheten i artikel 9.8 b i direktiv 2009/72 att inte tillämpa bestämmelserna i artikel 9.1 angående åtskillnad av ägandestrukturerna och i stället utse en oberoende systemansvarig för överföringssystemet, innebär ett sådant val att medlemsstaten är skyldig att följa kraven i kapitel V i direktivet, i vilket artikel 17.1 a ingår (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 oktober 2017, Balgarska energierna, C-347/16, EU:C:2017:816, punkterna 32, 33 och 41).
- 64 Enligt sistnämnda bestämmelse krävs det emellertid uttryckligen att oberoende systemansvariga måste vara ägare till de tillgångar som är nödvändiga för elöverföringsverksamheten, särskilt överföringssystemet, i syfte att, i enlighet med skälen 16, 17 och 19 i direktiv 2009/72, bland annat säkerställa systemansvarigas totala och effektiva oberoende från leverans- och produktionsverksamheten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 oktober 2017, Balgarska energierna, C-347/16, EU:C:2017:816, punkt 34).
- 65 De bestämmelser i direktiv 2009/72 som är tillämpliga på systemansvariga för distributionssystem, vilka återfinns i artiklarna 24–29 i kapitel VI i direktivet, ställer däremot inte upp något sådant krav beträffande systemansvariga för distributionssystem.
- 66 I artikel 26 i direktiv 2009/72 angående åtskillnad av systemansvariga för distributionssystem föreskrivs endast i punkt 1 i den artikeln att den systemansvarige för distributionssystemet, om denne utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande måste vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Den systemansvarige är emellertid inte skyldig att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.
- 67 Enligt artikel 26.2 c ska den systemansvarige för distributionssystemet på sin höjd ha ”faktisk beslutanderätt”, oberoende av det integrerade elföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll eller utveckling av nätet.
- 68 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 74 i sitt förslag till avgörande kan emellertid det villkor i nationell rätt som innebär att den systemansvarige för distributionssystemet måste vara ägare till systemet vara ägnat att, i likhet med det villkor som i artikel 9.1 a och artikel 17.1 a i direktiv 2009/72 föreskrivs för systemansvariga för överföringssystemet, förstärka den effektiva åtskillnaden av olika verksamheter på elmarknaden, trots att förstnämnda villkor inte krävs enligt direktivet.
- 69 Ett sådant villkor förefaller också kunna ge incitament till den systemansvarige för distributionssystemet att investera i systemet och sålunda bidra till att förverkliga ett av de mål som eftersträvas med direktiv 2009/72, vilket såsom framgår av skälen 9, 11, 19 och 44 i direktivet, är att främja investeringar i infrastruktur i syfte att trygga en stabil elförsörjning.
- 70 Detta villkor får emellertid inte undergräva förverkligandet av direktivets mål, vilket, såsom framgår av punkterna 38–40 i förevarande dom, består i att inrätta en inre marknad för el på vilken en god konkurrens är säkerställd.

- 71 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 78–81 i sitt förslag till avgörande gäller i synnerhet att när ett system – på grund av dess spänningsnivå och den kategori av kunder åt vilka elen överförs – ska kvalificeras som ett distributionssystem i enlighet med artikel 2 leden 3 och 5 i direktiv 2009/72, får inte villkoret avseende den systemansvariges ägande av systemet ha som följd att systemet undgår skyldigheten att följa de bestämmelser i direktivet som är tillämpliga på det.
- 72 Det ska i detta avseende erinras om att domstolen redan har slagit fast att medlemsstaterna inte – i syfte att bevilja dem undantag som inte är föreskrivna i direktivet – får låta system som omfattas av direktivets tillämpningsområde ingå i en kategori av system som är separat från de kategorier som är uttryckligen angivna i direktivet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 november 2018, *Solvay Chimica Italia m.fl.*, C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 48).
- 73 En medlemsstat kan följaktligen inte utesluta ett system som tjänar till transport av el med högspänning, mellanspänning och lågspänning för försäljning till grossister eller slutförbrukare av det enda skälet att den systemansvarige för systemet inte är ägare till det.
- 74 Såsom generaladvokaten har angett i punkterna 82 och 83 i sitt förslag till avgörande får inte villkoret att den systemansvarige ska äga sitt distributionssystem leda till att den systemansvarige ges ett tidsobegränsat monopol att distribuera el inom ett visst område, till följd av det inträdeshinder som detta villkor skulle kunna utgöra för tredje parter. Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida det aktuella villkoret kan få sådana följder.
- 75 Mot bakgrund av vad som anförts, ska den första och den tredje tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 2 leden 3 och 5 i direktiv 2009/72 ska tolkas så,
- att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, i vilken det föreskrivs att den verksamhet som består i att omvandla el från högspänning till mellanspänning ingår i överföringssystemet för el,
  - att den däremot utgör hinder för en sådan lagstiftning i vilken begreppen överföringssystem för el respektive distributionssystem för el definieras på grundval av inte enbart kriteriet spänningsnivå, utan även på grundval av kriteriet ägandet av de tillgångar som används för att bedriva överförings- respektive distributionsverksamhet.
- 76 Denna tolkning påverkar emellertid inte tillämpningen av, för det första, artikel 17.1 a i direktivet enligt vilken en oberoende systemansvarig för ett överföringssystem måste vara ägare till systemet och, för det andra, medlemsstaternas rätt att ålägga en systemansvarig för ett distributionssystem skyldigheten att vederbörande måste vara ägare till systemet, under förutsättning att – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera – detta villkor inte undergräver förverkligandet av de mål som eftersträvas med direktivet, bland annat genom att låta ett sådant system undgå skyldigheten att vara i överensstämmelse med de regler som i enlighet med direktivet är tillämpliga.

Den andra frågan

- 77 Den hänskjutande domstolen söker genom sin andra fråga klarhet i huruvida direktiv 2009/72 ska tolkas så, att en användare som är ansluten till elnätet genom en mellanspänningsutrustning måste anses vara en kund till den systemansvarige för distributionssystemet som har exklusiv koncession att distribuera el inom det berörda området, även om nämnda systemansvarige inte är ägare till anläggningen och oavsett vilket avtalsförhållande som finns mellan användaren och den systemansvarige för överföringssystemet.

- 78 Det fria tillträdet för tredje parter till distributions- och överföringssystemen, vilket föreskrivs i artikel 32.1 första och andra meningarna i direktiv 2009/72, utgör, såsom domstolen har funnit i punkt 41 i förevarande dom, en av de grundläggande åtgärder som medlemsstaterna är skyldiga att vidta för att fullborda den inre marknaden för el.
- 79 Denna rätt till tillträde är nära förbunden med kundens rätt att fritt välja sin leverantör samt med leverantörernas rätt att fritt tillhandahålla kunderna sina produkter, i den bemärkelsen att leverantörerna måste kunna få tillgång till de överförings- och distributionssystem som överför elen till kunderna för att kunderna fritt ska kunna välja leverantör (se, analogt, dom av den 22 maj 2008, *Citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 43 och dom av den 9 oktober 2008, *Sabatauskas m.fl.*, C-239/07, EU:C:2008:551, punkterna 33 och 43).
- 80 Enligt artikel 32.1 i direktiv 2009/72 ska tillträdet till näten vara grundat på objektiva, icke-diskriminerande och transparenta kriterier samt på tariffer som offentliggörs innan de träder i kraft. Tillträde ska inte heller lämnas skönsmässigt (se, analogt, dom av den 9 oktober 2008, *Sabatauskas m.fl.*, C-239/07, EU:C:2008:551, punkt 46).
- 81 Av detta framgår att den bestämmelsen överlåter åt medlemsstaterna – som enligt artikel 288 FEUF har befogenhet att bestämma form och tillvägagångssätt – att vidta nödvändiga åtgärder för att inrätta en ordning för tredje parters tillträde till överförings- och distributionssystemen, förutsatt att de, med förbehåll för de undantag och avvikelser som är föreskrivna i direktivet, iakttar principen om fritt tillträde till dessa system (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 november 2018, *Solvay Chimica Italia m.fl.*, C-262/17, C-263/17 och C-273/17, EU:C:2018:961, punkt 56 och där angiven rättspraxis).
- 82 Medlemsstaternas skyldigheter enligt artikel 32.1 i direktiv 2009/72 avser för övrigt endast tillträdet till system och inte anslutningen till dem, det vill säga den fysiska kopplingen till dem (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 oktober 2008, *Sabatauskas m.fl.*, C-239/07, EU:C:2008:551, punkt 42).
- 83 Kundernas rätt att fritt välja leverantör, vilken är stadfäst i denna bestämmelse, är emellertid i lika stor utsträckning garanterad när leverantören kopplar kunder till ett överföringssystem som när kunderna genom denna koppling är anslutna till ett distributionssystem (dom av den 9 oktober 2008, *Sabatauskas m.fl.*, C-239/07, EU:C:2008:551, punkt 43).
- 84 Av detta följer att medlemsstaterna förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning för att styra användarna mot en viss typ av system och följaktligen att bestämma till vilken typ av system som en koppling ska genomföras, dock under förutsättning att kopplingen genomförs på icke-diskriminerande och objektiva villkor. Användarna har således inte rätt att efter eget skön välja vilken typ av system som de vill bli anslutna till (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 oktober 2008, *Sabatauskas m.fl.*, C-239/07, EU:C:2008:551, punkterna 46–49).
- 85 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att användaren i det nationella målet har begärt att bli ansluten till överföringssystemet för el med hänvisning till att nämnda användare är ansluten till mellanspänningsutrustning som ingår i en anläggning som omvandlar elektrisk spänning från högspänning till mellanspänning, såvitt en sådan omvandling enligt nationell rätt utgör verksamhet som är hänförlig till överföringssystemet.
- 86 Såsom redan har konstaterats i punkterna 53 och 54 i förevarande dom, framgår det av artikel 2 leden 4 och 6 i direktiv 2009/72 att det står medlemsstaterna fritt att, med utövande av det utrymme för skönsmässig bedömning som de ges enligt direktivet, bestämma huruvida sammanlänkningspunkterna mellan ett överföringssystem och ett distributionssystem för el ingår i den förstnämnda eller den sistnämnda typen av system. Medlemsstaterna får sålunda föreskriva att omvandlingen av elektrisk spänning från högspänning till mellanspänning utgör verksamhet som är hänförlig till överföringssystemet för el.

- 87 Under dessa omständigheter kan en sådan användares, som den användare som är aktuell i det nationella målet, anslutning till överföringssystemet för el anses vara grundad på objektiva och icke-diskriminerande kriterier, eftersom användaren är ansluten genom en mellanspänningsutrustning i enlighet med direktiv 2009/72 och nationell rätt anses ingå i överföringsnätet.
- 88 Av detta följer att direktivet inte utgör hinder för att en sådan användare, i ett sådant mål som det nationella målet, ska anses vara ansluten till överföringsnätet för el.
- 89 Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att kontrollera huruvida den aktuella utrustningen verkligen ingår i den transformatorstation som utgör en del av överföringssystemet för el, vilket förefaller framgå av de uppgifter som lagts fram för EU-domstolen och av vad som framkom under förhandlingen, och inte är en fristående del som ingår i distributionssystemet för el.
- 90 Under alla omständigheter är det inte – såsom framgår av svaret på den första och den tredje frågan samt i synnerhet av punkt 71 i förevarande dom – relevant i detta hänseende huruvida den systemansvarige för distributionsnätet respektive överföringsnätet är ägare till det aktuella systemet eller inte, eftersom en sådan omständighet inte är ägnad att frånta systemet dess beskaffenhet av distributions- eller överföringssystem, i den mening som avses i direktiv 2009/72.
- 91 Den andra frågan ska följaktligen besvaras enligt följande. Direktiv 2009/72, i synnerhet artikel 2 leden 3–6 och artikel 32.1, ska tolkas så, att en användare som är ansluten till elnätet genom mellanspänningsutrustning inte med nödvändighet måste anses vara kund till den systemansvarige för distributionssystemet för el som har en exklusiv koncession att distribuera el inom det berörda området, oavsett vilka avtalsförhållanden som finns mellan användaren och den systemansvarige för överföringssystemet för el. En sådan användare kan nämligen anses vara kund till överföringssystemet för el när personen i fråga är ansluten till en mellanspänningsutrustning som – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera – ingår i en transformatorstation, vars omvandling av elektrisk spänning från högspänning till mellanspänning är en verksamhet som utgör en del av överföringssystemet.

Rättegångskostnader

- 92 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 2 leden 3 och 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG ska tolkas så,**
  - att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, i vilken det föreskrivs att den verksamhet som består i att omvandla el från högspänning till mellanspänning ingår i överföringssystemet för el,
  - att den däremot utgör hinder för en sådan lagstiftning i vilken begreppen överföringssystem för el respektive distributionssystem för el definieras på grundval av inte enbart kriteriet spänningsnivå, utan även på grundval av kriteriet ägandet av de tillgångar som används för att bedriva överförings- respektive distributionsverksamhet.

Denna tolkning påverkar emellertid inte tillämpningen av, för det första, artikel 17.1 a i direktivet enligt vilken en oberoende systemansvarig för ett överföringssystem måste vara ägare till systemet och, för det andra, medlemsstaternas rätt att ålägga en systemansvarig för ett distributionssystem skyldigheten att vederbörande måste vara ägare till systemet, under förutsättning att – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera – detta villkor inte undergräver förverkligandet av de mål som eftersträvas med direktivet, bland annat genom att låta ett sådant system undgå skyldigheten att vara i överensstämmelse med de regler som i enlighet med direktivet är tillämpliga.

- 2) Direktiv 2009/72, i synnerhet artikel 2 leden 3–6 och artikel 32.1, ska tolkas så, att en användare som är ansluten till elnätet genom mellanspanningsutrustning inte med nödvändighet måste anses vara kund till den systemansvarige för distributionssystemet för el som har en exklusiv koncession att distribuera el inom det berörda området, oavsett vilka avtalsförhållanden som finns mellan användaren och den systemansvarige för överföringssystemet för el. En sådan användare kan nämligen anses vara kund till överföringssystemet för el när personen i fråga är ansluten till en mellanspanningsutrustning som – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera – ingår i en transformatorstation, vars omvandling av elektrisk spänning från högspänning till mellanspanning är en verksamhet som utgör en del av överföringssystemet.

Underskrifter